

TÜRKİYE ORTADOĞU ÇALIŞMALARI DERGİSİ

Turkish Journal of Middle Eastern Studies

Cilt: 9, Sayı:2, 2022 | Vol: 9, No:2, 2022 — ISSN: 2147-7523 | E-ISSN: 2630-5631

ORMER
Ortadoğu Enstitüsü
معهد الشرق الأوسط
Middle East Institute
پژوهشگاه خاورمیانه

Türkiye Ortadoğu alışmaları Dergisi

Turkish Journal of Middle Eastern Studies

ISSN:2147-7523, E-ISSN: 2630-5631

Yayın Dili: Türkçe - İngilizce

Türkiye Ortadoğu alışmaları Dergisi

Sakarya Üniversitesi Esentepe Kampüsü

54187 Serdivan/SAKARYA

Tel: (+90) (264) 2953701 **Faks:** (+90) (264) 2953961

E-mail: ortadogudergi@sakarya.edu.tr

Grafik - Basım:

SAKARYA GELİŞİM OFSET TANITIM

Matbaa Yayın Reklam Tic. ve San. Ltd. Şti.

Tel: 0264 273 52 53 - 54

Adnan Menderes Cad. No.22/A

Adapazarı / Sakarya

Sertifika No: 50351

Türkiye Ortadoğu alışmaları Dergisi yılda iki kez yayınlanan hakemli bir dergidir. Gönderilen yazılar yayın kurulunda incelendikten sonra, konunun uzmanı iki hakemin, gerekli görüldüğü takdirde üçüncü bir hakemin değerlendirmesi ve yayın kurulunun nihai onayıyla yayınlanır. Yayın kurulu, araştırma makaleleri dışındaki yazılan (sempozyum, kongre haberleri, kitap tanıtımları vb.) bizzat inceleyip hakeme göndermeden doğrudan kabul ve red kararı verebilir.

Turkish Journal of Middle Eastern Studies

Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi

ISSN: 2147-7523, E-ISSN: 2630-5631

Publishing Language: Turkish - English

Turkish Journal of Middle Eastern Studies

Sakarya Üniversitesi Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan/
SAKARYA

Phone: (+90) (264) 2953701 **Fax:** (+90) (264) 2953961

E-mail: ortadogudergi@sakarya.edu.tr

Graphic - Printing:

SAKARYA GELİŞİM OFSET TANITIM

Matbaa Yayın Reklam Tic. ve San. Ltd. Şti.

Tel: 0264 273 52 53 - 54

Adnan Menderes Cad. No.22/A

Adapazarı / Sakarya

Sertifika No: 50351

The Turkish Journal of Middle Eastern Studies is an international peer-reviewed journal, which is published twice in a year. Manuscripts sent to the journal are first evaluated by the editorial board, and subsequently passed on to at least two referees- and if necessary to a third referee - whose expertise corresponds to offered submissions. Finally, reviewed and accepted manuscripts get published by the approval of the editorial board. Apart from research articles, the editorial board is authorized to either accept or reject submissions in form of symposium/congress papers, book reviews, and alike without requiring a referees' consultation.

TÜRKİYE ORTADOĞU ÇALIŞMALARI DERGİSİ

Turkish Journal of Middle Eastern Studies

Derginin Sahibi Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü adına Tuncay Kardaş,
Owner of the Journal Tuncay Kardaş on behalf of the Middle East Institute, Sakarya University
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Managing Editor

Ensar Muslu

Editör / Editor

Yıldırım Turan, İ. Aytaç Kadioğlu

Alan Editörleri / Area Editors

Hatice Rumeysa Dursun, Görkem Altınörs,

Yardımcı Editörler / Assistant Editors

Talha İsmail Duman, Serra Can, Fatma Zehra Toçoğlu, Rumeysa Ayverdi,

Mustafa Onur Yalçın, Mehmet Rakipoğlu

Kitap İnceleme Editörleri / Book Review Editors

Mustafa Caner

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Kemal İnat (Sakarya Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Sadık Ünay (İstanbul Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Ahmet Uysal (İstanbul Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Mehmet Şahin (Polis Akademisi, Türkiye), Prof. Dr. Tim Jacoby (Manchester Üniversitesi, İngiltere), Prof. Dr. Ferhat Pirinççi (Uludağ Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Ramazan Erdağ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye), Doç. Dr. Şener Aktürk (Koç Üniversitesi, Türkiye), Doç. Dr. İsmail Ediz (Sakarya Üniversitesi, Türkiye), Doç. Dr. İsmail Numan Telci (Sakarya Üniversitesi, Türkiye), Doç. Dr. İbrahim Efe (Kilis 7 Aralık Üniversitesi), Doç. Dr. Nebi Miş (Sakarya Üniversitesi, Türkiye)

Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi TR Dizin, Columbia International Affairs Online (CIAO), Worldwide Political Science Abstracts, ASOS Index, Eriş Plus, Index Islamicus, Index Copernicus, Google Scholar, Journal Factor, International Scientific Indexing, MIAR, Euroasian Scientific Journal Index, Scientific Indexing Services, i2or, DRJI, Open Access Library (oalib), İSAM, Sobiad, Akademik Dizin, ResearchBib, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Arasturmax, SciLit, WorldCat, CrossRef, Directory of Indexing and Impact Factor, Journals Directory, JIFACTOR, International Citation Index, DOAJ, EBSCOhost, Openaire, Zeitschriftendatenbank(ZDB), Wilbert, EZB, LIVIVO, Science Library Index, Acarindex, Academic Keys, JournalTOCs, Ideonline, Sobiad, Proquest, Ideonline, J-Gate, ROAD tarafından taranmaktadır.

The Turkish Journal of Middle Eastern Studies is indexed by TR Dizin, Columbia International Affairs Online (CIAO), Worldwide Political Science Abstracts, ASOS Index, Eriş Plus, Index Islamicus, Index Copernicus, Google Scholar, Journal Factor, International Scientific Indexing, MIAR, Euroasian Scientific Journal Index, Scientific Indexing Services, i2or, DRJI, Open Access Library (oalib), İSAM, Sobiad, Akademik Dizin, ResearchBib, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Arasturmax, SciLit, WorldCat, CrossRef, Directory of Indexing and Impact Factor, Journals Directory, JIFACTOR, International Citation Index, DOAJ, EBSCOhost, Openaire, Zeitschriftendatenbank(ZDB), Wilbert, EZB, LIVIVO, Science Library Index, Acarindex, Academic Keys, JournalTOCs, Ideonline, Sobiad, Proquest, İdealonline, J-Gate, ROAD.

Tüm hakları saklıdır. Önceden yazılı izin alınmaksızın hiçbir iletişim, kopyalama sistemi kullanılarak yeniden basılamaz. Akademik ve haber amaçlı kısa alıntılar bu kuralın dışındadır.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored or introduced into a retrieval system or transmitted in any form, or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written consent of the editors.

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Berdal Aral (İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Gencer Özcan (Bilgi Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Burhanettin Duran (İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Aristotle Kallis (Lancaster Üniversitesi, İngiltere), Prof. Dr. Jurgen Bellers (Siegen Üniversitesi, Almanya), Prof. Dr. Atilla Arkan (İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye), Prof. Stéphane A. Dudoignon (PSL Üniversitesi, Fransa), Prof. Dr. Birol Akgün (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Tayyar Arı (Uludağ Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Muhittin Ataman (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Arif Bilgin (Sakarya Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Mesut Özcan (T.C Dışişleri Bakanlığı, Türkiye), Prof. Dr. Abdulhamit Kırmızı (Bamberg Üniversitesi, Türkiye), Prof. Dr. Mustafa Kemal Şan (Sakarya Üniversitesi, Türkiye), Doç. Dr. Alev Erkilet (İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye), Doç. Dr. Erdem Özlük (Selçuk Üniversitesi, Türkiye), Doç. Dr. Mehmet Özkan (Polis Akademisi, Türkiye), Dr. Mustafa Cüneyt Özşahin (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye), Dr. Hasan Gümüşoğlu (Yalova Üniversitesi, Türkiye), Dr. İsmail Gündoğdu (Sakarya Üniversitesi), Dr. Mehmet Zeki Ak (Sakarya Üniversitesi, Türkiye), Dr. Muhammed Mücahid Dündar (Sakarya Üniversitesi, Türkiye)

DERGİNİN HAKEMLERİ / REFEREE BOARD

Doç. Dr. Fatma Anıl Öztop (Kocaeli Üniversitesi, Türkiye)
Doç. Dr. İlhan Aras (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkiye)
Doç. Dr. Hüseyin Alptekin (İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye)
Doç. Dr. Veysel Kurt (İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye)
Doç. Dr. Mustafa Yetim (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye)
Doç. Dr. Hakan Eryüzlü (İskenderun Teknik Üniversitesi, Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Çağdaş Zarpılı Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi İsmail Sarı (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Ali Haydar Beşer (Kırklareli Üniversitesi, Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Seçkin Köstem (Bilkent Üniversitesi, Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Emek Yıldırım Şahin (Artvin Çoruh Üniversitesi, Türkiye)
Dr. Öğr. Üyesi Hakan Aydın (Kırklareli Üniversitesi, Türkiye)
Öğr. Gör. Dr. Ayfer Erdoğan (Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye)

İÇİNDEKİLER

	Sunuş	IX
Ürdün'deki Filistinliler: Göçler, Statüler ve Haklar		15-56
	<i>Kıvanç Özcan & Nazlı Şenses</i>	
Modernist Milliyetçilik Yaklaşımıyla Fars Milliyetçiliği: I. Pehlevi Dönemi (1925-1941)		57-88
	<i>Şeyma Altunkaya</i>	
Selefi-Cihadi Örgütlerin Karşılaştırmalı Analizi: El-Kaide ve IŞİD Örneği		89-134
	<i>Tamer Kaşıkçı & Gözde Deniz Bülbül</i>	
Dini Diplomasi ve Şiileştirme Bağlamında İran'ın Afrika'daki Faaliyetleri: Fas, Tunus, Cezayir Örneği		135-166
	<i>Orhan Karaoğlu</i>	
Demokrasiyi mümkün kılmak: Mısır ve Tunus'un dönüşümleri		167-206
	<i>Osman Şahin</i>	
Suriye Krizine Neorealist Perspektifle Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu'nun Yaklaşımı: 1957 & 2011 Krizleri		207-246
	<i>Ahmet Yavuz Gürler & Serap Yolcu Yavuz</i>	
Ortadoğu ve Modern Dünyanın İnşası		247-252
	<i>Ergun Dirmenci</i>	

CONTENTS

Introduction	IX
Palestinians in Jordan: Migration, status, and rights <i>Kıvanç Özcan & Nazlı Şenses</i>	15-56
Persian Nationalism through the Modernist Nationalism Approach: 1st Pahlavi Period (1925-1941) <i>Şeyma Altunkaya</i>	57-88
Comparative Analysis of Salafi-Jihadi Organizations: Cases of Al Qaeda and ISIS <i>Tamer Kaşıkçı & Gözde Deniz Bülbül</i>	89-134
Iran's Activities in Africa in the Context of Religious Diplomacy and Shi'ization: The Case of Morocco, Tunisia, and Algeria <i>Orhan Karaoğlu</i>	135-166
What makes democracy possible? Transitions in Egypt and Tunisia after the Arab Uprisings <i>Osman Şahin</i>	167-206
The Approach of The Republic of Turkey and The Russian Federation to The Syrian Crisis Through A Neorealist Perspective: 1957 & 2011 Crises <i>Ahmet Yavuz Gürler & Serap Yolcu Yavuz</i>	207-246
Ortadoğu ve Modern Dünyanın İnşası <i>Ergun Dirmenci</i>	247-252

EDİTÖRDEN

Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi'nin (TOÇD) yeni sayısı ile karşınızdayız. Bu sayı, yeni editöryal ekibin ikinci sayısı ve bu vesileyle önceki editör Prof Dr Ali Balcı ve editöryal ekibe, TOÇD'un Ortadoğu Çalışmaları alanında temel akademik çalışma kaynaklarından biri olma ideali için yürüttükleri çalışmalar için minnettarız. Biz de TOÇD'un editöryal ekibi olarak bu hedef için çalışmaya devam ediyoruz. Bu bağlamda, alanda henüz yeterince çalışılmamış yenilikçi çalışmaları dergimizde görmek için sabırsızlanıyoruz.

Bu sayımızın ilk makalesi Nazlı Şenses Özcan tarafından yazılan "Ürdün'deki Filistinliler: Göçler, Statüler ve Haklar". Bu makalede yazar Ürdün Haşimi Krallığı'na 1948 sonrası göç eden Filistinli sığınmacıların resmi statülerini tartışmaktadır. Yazara göre, Ürdün'de yaşayanlar farklı statülerde yaşadıkları için, onların statülerinin toplumda yansımaları büyük öneme sahiptir. Bu makale, resmi haklar, statüler ve farklı kart sahiplerinin, vatandaşlar ve özellikle Filistinli sığınmacılar özelindeki sonuçlarını tartışmayı amaçlamaktadır.

Bu sayımızın ikinci makalesi "Modernist Milliyetçilik Yaklaşımıyla Fars Milliyetçiliği: I. Pehlevi Dönemi (1925-1941)". Makalenin yazarı Şeyma Altunkaya, millet-inşa sürecinin Fars milliyetçiliği üzerindeki etkilerini incelemektedir. Makale, İran'daki 20. yüzyıl sonrasındaki millet-inşa sürecinin anayasalaşma, merkezileşme ve modernleşme ile ilgili olduğunu iddia etmektedir. Makale birinci dalga Fars modernizasyonunun seküler ve Batı yanlısı milliyetçiliğe dayandığını savunmaktadır. 21. yüzyılın en vahim terör saldırılarından biri olan 11 Eylül saldırılarında 2600'den fazla insan hayatını kaybetmiştir. Bu terör saldırılarını takiben, Bush yönetimi 'teröre karşı savaş' deklarasyonunu yayımlamıştır. Sayımızın üçüncü makalesi bu saldırıları düzenlemiş El Kaide terör örgütüne odaklanmaktadır. "Selefi-Cihadi Örgütlerin Karşılaştırmalı Analizi: El Kaide ve IŞİD Örneği" başlıklı makalesinde Tamer Kaşıkçı ve Gözde Deniz Bülbül öncelikle Selefi-Cihadist örgütler konusundaki literatürü irdelemektedir.

Kaşıkçı ve Bülbül bu tarz örgütlere yönelik iki tür yaklaşım olduğunu ortaya koymaktadır: genelleştirici ve indirgemeci yaklaşımlar. Yazarlar; genelleştirici yaklaşımların ekonomik, siyasi, sosyal ve tarihi faktörler arasındaki farklılıkları göz ardı ettiğini ileri sürmektedir. İndirgemeci yaklaşımların ise bu tür örgütlerin, kendi karakteristiklerine uymayan sınıflandırmalar içine dahil edildiğini öne sürmektedir. Yazarlar bu farkları ortaya koyabilmek için El Kaide ve IŞİD terör örgütlerini karşılaştırmalı şekilde analiz etmektedir. Yazarların iddiası, bu iki terör örgütünün sahip oldukları benzerliklere rağmen, genelleştirici yaklaşımların iddiaların aksine birbirleriyle aynı olmadığı yönündedir. Aynı şekilde bu farklılıkların indirgemeci yaklaşımların iddia ettiğinin aksine, birbirlerinden çok keskin şekilde ayrıldığı savunulmaktadır. Bu iddiaları desteklemek için yazarlar El Kaide ve IŞİD terör örgütlerini ideoloji, amaç ve stratejileri yönünden karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir.

Bu sayımızın dördüncü akademik makalesi Orhan Karaoğlu tarafından yazılan “Dini Diplomasi ve Şiileştirme Bağlamında İran’ın Afrika’daki Faaliyetleri: Fas, Tunus ve Cezayir Örneği”. Yazara göre İran son dönemde özellikle Kuzey Afrika bölgesine büyük önem vermeye başlamıştır. Yazar Şiiliğin bölgede farklı bir sosyo-kültürel sistem oluşturmaya çalıştığını, bunu da İran’ın dini diplomasi ve Şiileştirme yoluyla yapmaya çalıştığını iddia etmektedir. Yazar Fas’ın dini diplomasi faaliyetlerini üç ülke özelinde incelemektedir: Fas, Tunus ve Cezayir.

Bu sayının beşinci makalesi, Osman Şahin tarafından yazılan “Demokrasiyi Mümkün Kılmak: Mısır ve Tunus’un Dönüşümleri”. Bu makalede yazar Mısır ve Tunus’taki demokratik dönüşümleri, seçim sistemi tercihi ve rekabetçi muhalefet partilerinin varlığı faktörleriyle analiz etmektedir. Şahin, bu iki faktörün Mısır ve Tunus’taki demokratik dönüşümler üzerinde birbirinin zıttı etkiye sahip olduğunu iddia ediyor. Yazara göre bu iki faktör Tunus’ta demokrasi yolunda olumlu bir etki yaratırken, aynı faktörler Mısır’da demokrasiye doğru dönü-

şümde olumsuz bir etkiye, yani otoriter bir rejime doğru evrilen sürece yol açmaktadır. Makale, demokratik dönüşümü analiz ederken seçtiği bu iki ülkeyi birbirine en çok benzeyen sistemler yöntemiyle seçtiğini belirtmektedir.

Bu sayının son makalesi “Suriye Krizine Neorealist Perspektifle Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu’nun Yaklaşımı (1957/2011 Krizleri)”, Ahmet Yavuz Gürler ve Serap Yolcu Yavuz tarafından yazılmıştır. Bu makalede yazarlar Türkiye ve Rusya’yı 1957 Suriye Krizi ve 2011 Suriye İç Savaşı bağlamında birbirleriyle yarışan güçler olarak ele almakta, bu iki krizi de neorealist perspektif çerçevesinde değerlendirmektedir. Makale, Suriye’deki bu iki kriz bağlamında Türkiye-Rusya ilişkilerini uluslararası sistem ve bölgeye yönelik farklılıklar bağlamlarında tartışmaktadır.

Bu sayımız ayrıca, Ergün Dirmenci tarafından yazılan bir kitap kritiğine sahiptir.

Doç. Dr. İ. Aytaç KADIOĞLU

EDITOR'S NOTE

The new issue of Turkish Journal of Middle Eastern Studies (TJMES) is out. This is the second issue of the new editorial board. We want to thank the previous editor Prof Dr Ali Balcı and the editorial team for their great effort to make the journal a central academic environment for Middle Eastern Studies. I and my colleagues will pursue the same goal. Therefore, we look for new researches which have not been discussed little in the existing scholarly literature.

The first article of the second issue of 2022 is titled “Palestinians in Jordan: Migrations, Statuses and Rights” by Nazlı Şenses Özcan. The author discusses the legal statuses of Palestinian refugees who moved the Hashemite Kingdom of Jordan after 1948. According to the author, as Jordan provides different statuses for those who live in the country, how these statuses are reflected in society is critical. The article aims to demonstrate the implications of rights, statuses of different type of card holders, citizens and refugees particularly for Palestinian refugees.

The second article of this issue is titled “Persian Nationalism through the Modernist Nationalism Approach: 1st Pahlavi Period (1925-1941)” by Şeyma Altunkaya. The author examines the influence of the nation-formation process of Persian nationalism. The article argues that the nation-formation process of Iran was achieved through constitutionalisation, modernisation and centralisation after the 20th century. The article evaluates the first wave of Persian modernisation through secular and pro-Western nationalism. The 9/11 terrorist attacks, one of the worst attacks of the 21st century, killed more than 2600 people. In respond to these terrorist attacks, the Bush administration declared the global war on terrorism. The third article of this issue focuses on al-Qaeda terrorist organisation which organised these attacks. The article is titled “Comparative Analysis of the Salafi-Jihadi Organizations: Cases of Al Qaeda and ISIS” which is

written by Tamer Kaşıkçı and Gözde Deniz Bülbül. This article assesses the literature on Salafi-Jihadi organisations and finds out that there are two main approaches in regard to these organisations: generalising and reductionist approaches. Kaşıkçı and Bülbül argue that generalising approaches pay little attention on the economic, historical, political and social differences of these actors. Similarly, some of the classifications of the reductionist approaches do not fit the characteristics of these organisations. In order to illustrate the differences between different Salafi-Jihadi organisations, the authors make a comparison between al-Qaeda and ISIS. Despite their differences which is highlighted in the existing literature, Kaşıkçı and Bülbül highlight that these two organisations have differences unlike the recommendations of generalising approaches, but their differences are not as strong as the suggestions of reductionist approaches. In order to support this claim, the authors analyse these terrorist groups by focusing on their ideologies, aims and strategies.

Another research article of this issue is written by Orhan Karaoğlu and titled “Iran's Activities in Africa in the Context of Religious Diplomacy and Shiiteization: The Case of Morocco, Tunisia, Algeria”. According to the author, Iran pays more attention to the developments in North Africa. He argues that Shiism aims to form a different socio-cultural system in the region by disseminating Iran’s religious diplomacy and Shiiteization. The author assesses Persian religious activities in three countries: Algeria, Morocco and Tunisia.

The fifth research article of this issue is titled “What Makes Democracy Possible? Transitions in Egypt and Tunisia after the Arab Uprisings” by Osman Şahin. The author analyses democratic transitions in Egypt and Tunisia by focusing on electoral system choice and presence of competitive opposition parties. Şahin argues that these two factors had opposite effects in the transition to democracy in Egypt and Tunisia. While these factors had a positive effect towards democ-

racy in Tunisia, they caused a negative influence for transition to democracy in Egypt. The article utilises the most similar systems design to compare the transition to democracy in the two states.

The last article of this issue is written by Ahmet Yavuz Gürler and Serap Yolcu Yavuz. The article “The Approach of the Republic of Turkey and the Russian Federation to the Syrian Crisis with a Neorealist Perspective (1957/2011 Crises)” discusses Russia and Turkey as competing powers in regard to two critical issues: The 1957 Syrian Crisis and the 2011 Syrian civil war. The authors analyse these two cases through a Neorealist perspective. The article aims to explore the influence of the two crises in Syria on Turkey-Russia relations in regard to the international system and regional differences.

This issue presents a book review by Ergün Dirmenci.

Associate Professor İ. Aytaç KADIOĞLU